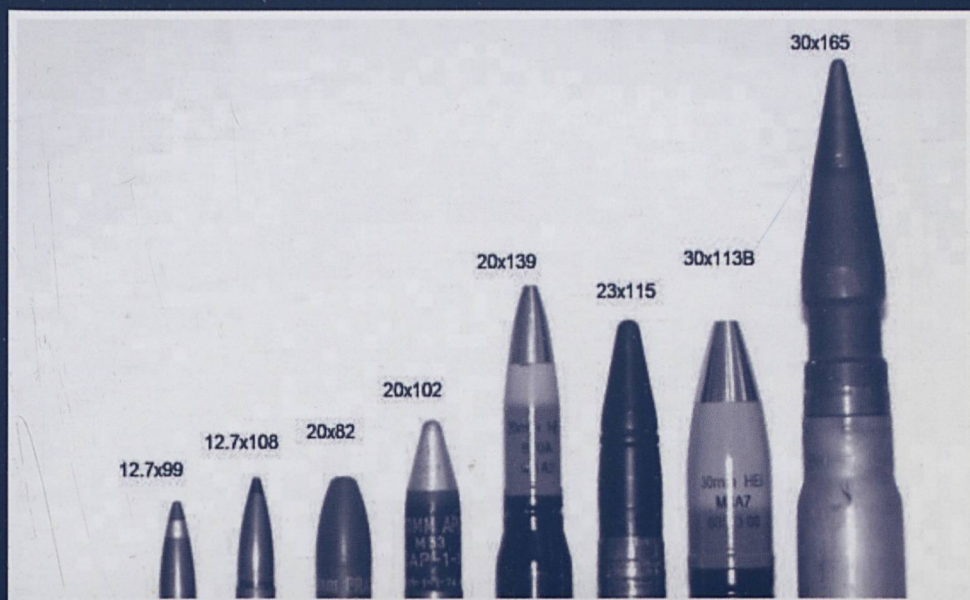

2015
03.

BELÜGYI SZEMLE

56318
3 FIB46

A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI, TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

PAJCSICSNÉ CSÓRÉ ERIKA: Az igazságügyi szakértői tevékenység feltételrendszeréről egy ombudsmani vizsgálat tükrében

TÓTH ENIKŐ: Lőmaradványok alternatív vizsgálatainak tapasztalatai

BOZÓ CSABA – KÁRPÁTI ZSOLT: A szagmaradványok büntetőeljárásban történő felhasználásának jelenkori aspektusai és aktuális lehetőségei

DREXLER BERNADETT – SOMOGYVÁRI MIHÁLY: A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján

PODOLETZ LÉNA: A prostitúció szabályozásának lehetséges megoldásai és főbb problémái

PONGÓ TAMÁS: Büntetőpolitika és társadalmi nyilvánosság

63.
évfolyam

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK Dr. Felkai László

TITKÁR Dr. Korinek László

TAGOK Dr. Bakondi György, Csóti András, Dr. Dános Valér, Dr. Frech Ágnes,
Dr. Janza Frigyes, Dr. Lukács János, Dr. Nyiri Sándor, Papp Károly,
Dr. Patyi András, Dr. Tóth Mihály

FŐSZERKESZTŐ Dr. Korinek László, az MTA rendes tagja, egyetemi tanár

MUNKATÁRSÁK Dr. Finszter Géza egyetemi tanár, főszerkesztő-helyettes,
Takács Andrea olvasószerkesztő, Rubicsekne Bene Eszter tördelő,
Luda Henrietta munkatárs, Végh Zsuzsanna szerkesztőségi titkár

SZERKESZTŐSÉG 1051 Budapest, Nádor utca 4.,
levélcím: 1903 Budapest, Postafiók 314,
e-mail: bszemle@bm.gov.hu, telefon: 441-1935

BORÍTÓTERV ÉS NYOMTATÁS

Adyv Grafika Kft.

FELELŐS VEZETŐ Tóth Katalin nyomdavezető

FELELŐS KIADÓ Belügyminisztérium

ISSN 1789-4689

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A szerkesztőség olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a társadalmi devianciák, valamint a közbiztonság és a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi, rendészeti szempontból elemzik, értékelik.

A kéziratokon kérjük feltüntetni a szerző nevét, beosztását, telefonszámát, lakcímét.

Kérjük, hogy a cikkek szövegét e-mailben vagy CD-n is küldjék meg.

Felhívjuk tisztelt szerzőink figyelmét, hogy lapunkban nyomdatechnikai okok miatt színes fényképeket és ábrákat nem tudunk megjelentetni, ezért kérjük, hogy azokat fekete-fehérben mellékeljék a cikkhez.

A szerkesztőség a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására.

El nem fogadott kéziratokat nem áll módunkban visszaküldeni.

A szerkesztőség másodközlést nem vállal.

TARTALOM 2015/3.

PAJCSICSNÉ CSÓRÉ ERIKA

Az igazságügyi szakértői tevékenység
feltételrendszeréről
egy ombudsmani vizsgálat tükrében
(7–24)

TÓTH ENIKŐ Lőmaradványok alternatív vizsgálatainak
tapasztalatai
(25–42)

BOZÓ CSABA – KÁRPÁTI ZSOLT

A szagmaradványok
büntetőeljáráásban történő felhasználásának
jelenkori aspektusai és aktuális lehetőségei
(43–64)

DREXLER BERNADETT – SOMOGYVÁRI MIHÁLY

A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata
büntetés-végrehajtási statisztikák alapján
(65–96)

PODOLETZ LÉNA

A prostitúció szabályozásának
lehetséges megoldásai és főbb problémái
(97–122)

PONGÓ TAMÁS Büntetőpolitika és társadalmi nyilvánosság
(123–130)

SZERZŐK 2015/3.

BOZÓ CSABA rendőr alezredes, kiemelt főszakértő,
Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet
fizikai és kémiai szakértői osztály

DREXLER BERNADETT Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
stratégiai, elemzési és tervezési főosztály

KÁRPÁTI ZSOLT tudományos főmunkatárs,
Magyar Tudományos Akadémia
Agrártudományi Kutatóközpont
Növényvédelmi Intézet

DR. PAJCSICSNÉ DR. CSÓRÉ ERIKA
főosztályvezető,
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

DR. PODOLETZ LÉNA egyetemi tanársegéd,
ELTE Állam- és Jogtudományi Kar
kriminológiai tanszék

DR. PONGÓ TAMÁS PhD-hallgató,
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar alkotmányjogi tanszék

SOMOGYVÁRI MIHÁLY bv. főhadnagy,
Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
stratégiai, elemzési és tervezési főosztály

TÓTH ENIKŐ fizikusszakértő-jelölt,
Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet
fizikai-kémiai szakértői osztály
fizikai és szervesetlen analitikai laboratórium

Pajcsicsné Csóré, Erika

On forensic expert witnesses in the light of an ombuds-inquiry [7–24]

The author provides an overview of the report of the Commissioner for Fundamental Rights on forensic expert witnesses in Hungary.

Tóth, Enikő

Observations on analysing gunshot residue by alternative methods [25–42]

The author provides an overview on the forensic identification of gunshot residue.

Bozó, Csaba – Kárpáti, Zsolt

The first successful Hungarian experiment of human scent identification [43–64]

The authors provide an overview of the first successful identification of human scent molecules on fixed fabrics in Hungary.

Drexler, Bernadett – Somogyvári, Mihály

Sex-offenders in prison statistics [65–96]

The authors provide an overview of an empirical study on incarcerated sex offenders in Hungary.

Podoletz, Léna

Questions concerning the regulation of prostitution [97–122]

The author provides an overview of the political and theoretical debates concerning the legalisation and criminalisation of prostitution.

Pongó, Tamás

Criminal policy and social publicity [123–130]

The author provides an overview of the proceedings of a conference organized by the Hungarian Academy of Sciences and the Ministry of Interior.

Edlund, Lena – Korn, Evelyn: A Theory of Prostitution. *Journal of Political Economy*, vol. 110, no. 1, 2002

Giusta, Marina Della – Di Tommaso, Maria Laura – Strom, Steinar: Who Is Watching? The Market for Prostitution Services. *Journal of Population Economics*, vol. 22, 2009

Hubbard, Phil – Sanders, Teela: Making Space for Sex Work: Female Street Prostitution and the Production of Urban Space. *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 27, 2003

Kelly, Liz – Coy, Maddy – Davenport, Rebecca: Shifting Sands: A Comparison of Prostitution Regimes Across Nine Countries; Child & Woman Abuse Studies Unit. London Metropolitan University, 2009

Kilvington, Judith – Day, Sophie – Ward, Helen: Prostitution Policy in Europe: A Time of Change? *Feminist Review*, vol. 67, 2001

Matthews, Roger: Street Prostitution: Ten Facts in Search of a Policy. *International Journal of the Sociology of Law*, vol. 23, 1995

Matthews, Roger: Developing More Effective Strategies for Curbing Prostitution. In: Ronald V. Clarke: Situational Crime Prevention: Successful Case Studies. Harrow and Heston, New York, 1997

Matthews, Roger: Policing Prostitution. Ten Years On. *British Journal of Criminology*, vol. 45, 2005

Moffatt, Peter G. – Peters, Simon A.: Pricing Personal Services: An Empirical Study of Earnings in the UK Prostitution Industry. *Scottish Journal of Political Economy*, vol. 51, 2004

Outshoorn, Joyce: Pragmatism in the Polder: Changing Prostitution Policy in the Netherlands. *Journal of Contemporary European Studies*, August 2004

Outshoorn, Joyce: Voluntary and Forced Prostitution: the 'realistic approach' of the Netherlands. In: **Joyce Outshoorn (ed.):** The politics of prostitution: Women's movements, democratic states and the globalization of the sex commerce. Cambridge University Press, Cambridge, 2004, pp. 185–205.

Outshoorn, Joyce: Policy Change in Prostitution in the Netherlands: from Legalization to Strict Control. *Sexuality Research and Social Policy*, vol. 9, 2012

Pateman, Carole: What's Wrong with Prostitution? *Women's Studies Quarterly*, vol. 27, 1999

Podoletz Léna: Zéró tolerancia és alternatívái a rendészetben. In: **Kadlót Erzsébet (szerk.):** Közbiztonság és társadalom. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2011, 326–341. o. [Kriminológiai Közlemények 69.]

Raymond, Janice G.: Prostitution on Demand: Legalizing the Buyers as Sexual Customers. *Violence Against Women*, vol. 10, 2004

Tamási Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. *Jogelméleti Szemle*, 2011. december. <http://jesz.ajk.elte.hu/tamasi48.html>

Wagenaar, Hendrik: Democracy and Prostitution: Deliberating the Legalization of Brothels in the Netherlands. *Administration & Society*, vol. 38, 2006

Wilson, James Q. – Kelling, George L.: The police and neighborhood safety. Broken Windows. *Atlantic Monthly*, vol. 249, 1982

PONGÓ TAMÁS

Büntetőpolitika és társadalmi nyilvánosság

A Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetében 2014. október 29-én került sor a *Büntetőpolitika és társadalmi nyilvánosság* című szakmai konferenciára, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia rendészeti albizottsága és Jogtudományi Intézete, valamint a Belügyi Tudományos Tanács szervezett.

Finszter Géza levezető elnök rövid megnyitóbeszédében a társadalmi nyilvánosságot jelölte meg a konferencia kulcsfogalmaként, az egyes előadások – különböző szempontok alapján – e köré épültek. A konferencia első részében az egyes érintett területek bemutatására elméleti és gyakorlati nézőpontból került sor, az e területeken dolgozó szakemberek előadásai által. Ebből kifolyólag a tandemeket elméleti és gyakorló rendészeti szakemberek alkották, hogy egyértelműen körvonalazódjon a kétféle nézőpont és az eltérő vélemények a populizmus megjelenéséről, hatásairól az idegenrendészet, a közfoglalkoztatás, valamint a bírói tevékenység körében.

A populizmus-fogalom margójára

A megnyitó után Fleck Zoltán tanszékvezető egyetemi tanár vitaindító előadása elemezte a populizmussal mint fogalommal kapcsolatos kételyeket, bizonytalanságokat. Világossá tette, hogy a populizmus nem lehet az állami hatalomgyakorlás egyik módja, a fogalmat pedig tágabban indokolt értelmezni. Kiemelte annak a jelentőségét, hogy a populizmus szó önmagában feltételezi azt a tényt, hogy a népnek köze van a hatalomgyakorláshoz. Egyúttal a politikai apátia, az elit által működtetett demokrácia¹ ellenpólusaként is értelmezhető a populizmus, mint egy erős (részvételi) demokrácia, amelyben nagymérvű a társadalmi bevonódás, főként a helyi szinteken. Ennek az erős helyi szintű társadalmi részvételi lehetőségnek az egyik kulcsa, a jogirodalomban megjelenő álláspontok alapján, a polgármester. Továbbgondolva a populizmus szerepét, kiemelte, hogy napjaink veszélyes,

¹ E jelenség kapcsán említette Fleck Zoltán David van Reybrouck könyvét. David van Reybrouck: A populizmus védelmében. Gondolat Kiadó, Budapest, 2010

kiszámíthatatlan világában a populizmus jelentheti a megoldást a társadalmi széttagoeltságra, hiszen integrációs modellt kínál, amelynek alapvető jellemzője az egyenlőségen és igazságosságon alapuló társadalom.

Az előbbi megállapítások után Fleck kitért a büntetőpopulizmus – szintén kétséges – fogalma mögötti tartalom bemutatására. E körben kiemelte, hogy az állam iránti elvárás a generális prevenció, álláspontja szerint azonban egy állam, amely csak az ultima ratio jellegű intézkedéseit használja, alapvetően gyenge.

Mindezen ellentmondások feloldására két megoldást ajánlott megfontolásra, ezek közül az első az elit minél nagyobb mértékű felvilágosítása, véleménye szerint azonban ez nem demokratikus. Második lehetőségként a bizalomalapú társadalmi rendszer kiépítését említi, e bizalomnak az intézményekben való közbizalomként szükséges megjelennie. E körben megemlíthetnénk példaként, hogy az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom mint alkotmányos érték² az Alkotmánybíróság számos határozatában is megjelenik, adott esetben a büntetőeljárások kontextusában is. Fleck a közbizalom vonatkozásában azonban azt is hangsúlyozta, hogy mindez egy olyan társadalomban nem valósulhat meg, ahol a társadalmat deviánsokra és normálisokra osztják, így ezt elkerülendőnek véli.

Egy adatsor a közbizalommal kapcsolatos számtalan felmérésből.³

	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012
Mennyire bíz meg...							
... a civil-, nonprofit szervezetekben	n. a.	2,8	2,4	2,5	2,4	2,4	2,6
... a rendőrségben	2,3	2,5	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4
... az egyházakban	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	2,3	2,3	2,3
... az önkormányzatban	2,5	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2
... az igazságszolgáltatásban	2,4	2,4	2,1	2,2	2,3	2,2	2,2
... a parlamentben	2,0	1,9	1,7	1,6	1,8	1,6	1,5
... a politikusokban	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4

1–4 átlagos értékek (1 = egyáltalán nem; 2 = nem nagyon; 3 = eléggé; 4 = nagyon)

Idegenrendészet és populizmus

Fleck Zoltán vitaindító előadását *Tóth Judit* tanszékvezető egyetemi docens előadása követte a konferencia idegenrendészet és populizmus szekciójában.

2 Lásd 13/2014. (IV. 18.) AB hat.; 7/2014. (III. 7.) AB hat.; 34/2013. (XI. 22.) AB hat.; 25/2013. (X. 4.) AB hat.; 962/B/1992. AB hat.

3 Közbizalom-felmérés, 2012. <http://www.scribd.com/doc/126361532/Kozbizalom-felmeres-2012>

Kiemelte, hogy bár a populizmus fogalma vitatott, a következményei sokkal egyértelműbbek, e szerint nem erősíti az alapjogokat, hanem éppenséggel rombolja, erodálja őket, noha éppen azt igyekszik elérni, hogy az alapjogok ürügyén szükséges több költségvetési forrás, újabb szabályozás. Hatására más tényezők kerülnek előtérbe, például a nagyobb igazgatási létszám. A továbbiakban öt aggályos pontot emelt ki a populizmus kapcsán.

Elsőként az idegenjog és az idegenrendészet összevonását, ennek hátrányát a fogalmi meghatározások nyomán mutatta be. Míg az idegenjog a honos és nem honos közti különbséget jelenti egy adott állam jogrendszerében, és ebből fakadnak sajátos rendelkezések a külföldiek beutazására, tartózkodására, addig az idegenrendészet azokra a személyekre vonatkozik, akik megszegik az idegenjog szabályait. E két terület összevonását aggályosnak tartja, mivel ezáltal minden külföldit gyanússá, normaszegővé változtatunk a közvélemény szemében.

Másodsorban felhívta a figyelmet arra, hogy a büntetőjog és a közigazgatási jog is összeolvadni látszik akként, hogy a migrációra vonatkozó közigazgatási szabályokat a szankciók, a bizonyítási terhek, a kérelmező fogva tartása útján kriminalizálják, azaz büntetőjogi szabályokat alkalmaznak, noha azt rendészeti, idegenjogi keretek között teszik. Ez a vegyítés mellőzi a büntetőjog által nyújtott valódi garanciákat.

Harmadsorban aggályosnak tartja, hogy a rendőrségnek idegenrendészeti és külön nevesített államigazgatási jogköre is van. Ebből, véleménye szerint, nyilvánvalóan következik, hogy a rendőrségi törvény leválasztja az államigazgatásról az idegenrendészetet, mintha az nem lenne annak a része, miközben a jelenlegi funkcionális hatáskörelosztás értelmében a menekültek jogainak alkalmazását rendészeti ügynek minősíti. Ez jelenik meg a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal jogi státusában is, hiszen a hivatal rendészeti szerv, kiszakadva az államigazgatásból, miközben tartalmi szempontból egyaránt van menekültügyi, állampolgársági, idegenjogi és idegenrendészeti hatásköre.

Negyedik aggályos pontként a nemzetközi védelmet kérelmezők őrizetbe vételét fogalmazta meg. Különösen azért, mert az Emberi jogok európai egyezményének 5. cikke nem ad jogalapot a szabadságuk korlátozására az eljáráshoz rendelkezésre állás, a kérelmükre indult eljárásban a szökés veszélyének megelőzése céljából, és legfeljebb személyazonosításuk, kiutasításuk végrehajtása vagy büntetőeljárás miatt lenne erre legitim ok. Ezt az emberi jogokkal való ellentétet, álláspontja szerint az Alkotmánybíróság sem érzékelte, amikor nem találta megalapozottnak a jogellenes fogva tartás (tévesen elrendelt idegenrendészeti őrizet) miatti kártérítési igényt, noha az ENSZ

Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 9. cikkének (5) bekezdése értelmében ez nemcsak a büntetőeljárásban, de egyéb eljárásokban is állami kötelezettség. Ez ellentétes az Alkotmánybíróság által már megerősített elvvel, miszerint a hazai jogba átirat emberi jogok nem erodálhatók a másféle megfogalmazás révén, mivel az egyezés tartalmi.⁴

Végül az Európai Unió irányelvei átültetésének nehézségeire és a jogszabályi környezet gyors változására hívja fel a figyelmet. Kiemelte, hogy az irányelvek átültetésekor sem mellőzhető a hatásvizsgálat, valamint a jogbiztonság, a kiszámítható jogalkotás követelménye, az elért jogvédelmi szint megőrzése, továbbá a megfelelő felkészülési idő biztosítása.

A szekció másik előadója *Tóttós Ágnes*, a Belügyminisztérium európai együttműködési főosztályának vezető tanácsosa volt. Előadásában az ezen a területen szerinte megjelenő két problémát emelte ki: 1. az egyoldalú információáramlás; valamint 2. a média idegenellenességet növelő szerepét. Hangsúlyozta, hogy az idegenrendészet területén az inklúzió, azaz a befogadás elvének szükséges előtérbe kerülnie. Továbbá akként vélekedett, hogy a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnak azért szükséges kiszakadnia az államigazgatási rendszerből, mivel specifikus feladatokat végez, s ezek ellátásához elengedhetetlen a speciális jogi felhatalmazás és szakértelem. Tóth Judit véleménye szerint ez azonban még nem magyarázza meg, hogy miért nem elegendő a szakhatósági eljárás, a szakértő alkalmazása és a közigazgatási jogban bevált egyéb garancia az ágazati jog alkalmazásához, különösen a kérelemre induló eljárás, az önkéntes jogkövetés terén, annak érdekében, hogy ne legyen aránytalan és szükségtelen az alapjogok korlátozása.

Közfoglalkoztatás és populizmus

A közfoglalkoztatás és populizmus szekció előadóinak sorában elsőként *Zemplényi Adrienne*, az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának jogi főreferense kapott szót. Előadásában röviden bemutatta a közfoglalkoztatás fő célját, ez a szociális segélyezés helyett a munkára ösztönzésben foglalható össze. Meg-

⁴ Az Alkotmánybíróság a 61/2011. (VII. 13.) AB határozatában elvi jelentőséggel kimondta, hogy az „[e]gyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje.” A hazai alapjogvédelem minimumszintje tehát nem süllyedhet a vállalt nemzetközi jogi elvárások alá.

jegyzendő, hogy ez az előadott célkitűzés összhangban áll az alaptörvény M) cikkének (1) bekezdésével⁵, valamint az O) cikkben foglalt felelősségi és társadalmi szolidaritási eszmékkel⁶. Mint elmondta, kiemelt jelentőségű a témakör megértése kapcsán, hogy a közfoglalkoztatás intézménye a társadalmilag veszélyeztetett és rászoruló csoportok foglalkoztatásáról szól. A továbbiakban hangsúlyozta, hogy milyen feltételek szükségesek a közfoglalkoztatás megnyílásához, ilyen például az álláskeresés, ami regisztrációt igényel valamely munkaügyi kirendeltségen; illetve a hátrányos helyzet megléte. Több problémát is megfogalmazott a jelenlegi rendszer működéséről, ezek közül az egyik legfontosabb, hogy a közfoglalkoztatott munkára történő felvételekor a felsorolt szempontok helyett a munkáltatói szándék, válogatás az irányadó, mivel a munkáltató nem is ismeri a jelentkezők rászorultsági, jogszabályban meghatározott preferenciális sorrendjét. További alapjogi korlátozásként említette, hogy a munkára és/vagy a szociális támogatásra való felvétel vagy annak megőrzése érdekében például ellenőrizhetik az otthonát, akár a tekintetben is, hogy azt megfelelően rendben tartja-e. Mindez egyes önkormányzati rendeletekben külső ellenőrök bevonásával történik, és ezáltal jelentősen sérül a magánszférához való jog, ami semmiképpen sem kívánatos. Különösen sérelmes, ha az önkormányzatok kiszervezik magáncégeknek e környezetanulmányok elkészítését, ily módon e szereplőket nem kötik a közigazgatás belső szabályai, illetve nem is számoltathatók el a közigazgatás eszközeivel. Mindezt súlyosan nélkülöző emberekkel teszik meg, akiknek nincs érdemi jogvédelmük. E jelenség súlyos alapjogi aggályokat vet fel.

A szekció másik felszólalója *Réthy Pál*, a Belügyminisztérium közfoglalkoztatási stratégiai és koordinációs főosztályának főosztályvezetője volt. Előadásában röviden összefoglalta, hogy a közfoglalkoztatás bemutatásában kiemelkedően fontos a médianyilvánosság. A tapasztaltak alapján a helyi és kistérségi médiák pozitív véleményt közvetítenek a közfoglalkoztatásról, míg az országos és bulvársajtó kevésbé pozitív álláspontra helyezkedik. Hangsúlyozta, hogy minden ilyen esetben az egyén megkérdezése a legfontosabb feladat. Előadásának zárásaként kiemelte, hogy a közfoglalkoztatás eszköz, amelynek segítségével, több foglalkoztatási, képzési eredmény mellett, a feketegazdaság visszaszorítása is elérhető. Hangsúlyozta, hogy a közfoglalkoztatás célja a segély helyett történő munka.

⁵ (1) Magyarország gazdasága az értéketermelő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

⁶ Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.

Véleményem szerint ez a zárógondolat összecseng az alaptörvény XIX. cikkének (1)–(3) bekezdéseivel⁷, mindennek ékes bizonyítéka, hogy napjainkban is nagy „erőbedobással” zajlik az államcélként megfogalmazott klauzula gyakorlati megvalósítása.

Igazságszolgáltatás és populizmus

A konferencia utolsó szekciója a bírói populizmus kérdéskörével foglalkozott. Ennek keretében *Bencze Mátyás* egyetemi docens a bírói populizmus tartalmát a közhangulatnak megfelelő ítélkezésként fogalmazta meg. E gondolatot továbbfűzve megállapította, hogy a bírakat egyes nem jogi és törvényen kívüli tényezők is befolyásolják, ennek következtében nem minden esetben járnak el az esküjük szerint. E tényezők előtérbe kerülésének lehetőségére két példát említett: 1. a diszkrecionális jogkörben való döntéseket; valamint 2. a versengő rendelkezések esetét.

Felhívta a hallgatóság figyelmét arra is, hogy léteznek a bírói szakmában rövid és hosszú távú érdekek is egyazon időpontban, s ilyen helyzetekben a bírák, az őket befolyásoló illegitim tényezők okán, a rövid távú érdekeknek megfelelő döntést hoznak, hozhatnak, e rövid távú érdek nem más, mint a közhangulatnak megfelelő döntés, amely egyenlő a bírói populizmussal. Zárásként kiemelt néhány olyan külső jelet, amelyből mindez a döntési folyamat levezethető, ilyen például az indokolásban való szóhasználat vagy a büntetési tételek egymással történő összevetése.

E gondolatokra reagált *Harangozó Attila*, a Szegedi Ítéltábla elnöke. Beszédében egy fontos problémára hívta fel a figyelmet. Véleménye szerint a bírói döntéshozatal és ítélkezési gyakorlat csak a sajtónyilvánosságot kapó ügyek miatt kerül a nyilvánosság ítélőszéke elé, ám ezek az ügyek csupán elenyésző részét alkotják. Amikor a bírák esetleg valóban illegitim tényezők által befolyásoltan hoznak, hoznának ítéletet, annak minden esetben súlyos következményei vannak. E jogkövetkezmények körében utalt az etikai kódex

7 (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. (2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg. (3) Törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan is megállapíthatja.

kiemelt szerepére, valamint a fegyelmi eljárás lehetőségét is megemlítette az ilyen helyzetek rendezésének eszközeként.

Kerekasztal-beszélgetések

A szekciók után két kerekasztal-beszélgetésre került sor, az első a hajléktalanság, a rendőri igazoltatások és az iskolai erőszak témáját járta körbe, míg a második a bulvármédia és a populizmus összefüggéseit vette górcső alá.

Az első kerekasztal-beszélgetés levezető elnöke Tóth Judit, résztvevői pedig *Ivány Borbála*, a Magyar Helsinki Bizottság jogi előadója, *Markó Attila*, az Országos Rendőr-főkapitányság osztályvezetője, *Czobor Anita*, a szegedi közterület-felügyelet osztályvezetője, valamint *Gaál Renáta*, a RÉS Szociális és Kulturális Alapítvány női éjjeli menedékhelyének munkatársa volt. A beszélgetésben szó volt a hajléktalanok helyzetéről, különös tekintettel a november 1. és április 30. közötti krízisidőszakra. Fontosnak tartották a résztvevők annak megemlítését, hogy a szociális intézményekben bizonyítottan nincs elegendő férőhely a rászorulóknak, valamint hogy a hajléktalanság önmagában vált büntethetővé. Érvként hangozott el e tekintetben, hogy nem a közterületi szeméremsértés, a köztisztasági szabályok megsértése vagy a gyermekkel koldulás vált büntetendővé, hanem új elemként pusztán a létük, a közterületen való tartózkodásuk vált azzá, megsértve ezzel az emberi méltóság és a mozgásszabadság jogát mint alapvető jogokat. További jogalkalmazói nehézségnek tartják, hogy definiálatlan az életvitelszerű lakás, tartózkodás, így az alkalmazása (folyamatszerűség, ismétlődés, különbségtétel az ülés/alvás vagy pihenés között) előzmények és útmutató hiányában megalapozatlan.

A hajléktalanság témája után az iskolarendőr szerepéről, az azzal kapcsolatos ellentmondásokról folytattak diskurzust a résztvevők. Fontos aggályként vetődött fel, hogy a társadalom jelentős része nincs tisztában a különbségekkel az iskolarendőr és a bűnmegelőzési tanácsadó feladata között. Egyes résztvevők álláspontja szerint az iskolai erőszak miatt sokkal inkább gyakorlati haszna van a rendőrségi törvény módosításának.

A második kerekasztal-beszélgetést *Pap András László*, az MTA Jogtudományi Intézetének tudományos tanácsadója elnökölte, résztvevőként jelen volt *Weyer Balázs*, a Főszerkesztők Fórumának elnöke, *Bernáth Gábor*, az ELTE Társadalomtudományi Karának médiakutatója, valamint *Balogh Lídia*, az MTA Jogtudományi Intézet tudományos segédmunkatársa. A beszélgeté-

sen előtérbe került annak vizsgálata, mi az oka annak, hogy napjainkban az újságírók csak a sajtótájékoztatóból tájékozódnak, és megszűnőben van az oknyomozó újságírás. Megállapították, hogy a túlzottan felgyorsult világ következtében előtérbe került a felszínes információszerzés. Am további fontos faktor, hogy a média napirendjét, témáit a politikai keretek határozzák meg. Kiemelték a bulvárosodást, annak káros hatásaival együtt, különösen az államigazgatási szervek tájékoztatási tevékenységében.

Zárszó

A konferencia összegzéseként Finszter Géza javasolta a konferencia témáinak további elemzését, továbbá hangsúlyozta aktualitását, fontosságát, az ehhez a követelményhez igazodó konferenciacím-választást, amely nem provokál, hanem közös gondolkodásra ösztönzi a jogtudomány és jogalkalmazás résztvevőit. Fontosnak tartja, hogy a jogalkotáskor és jogalkalmazáskor elengedhetetlen a jogtudomány és annak művelői véleményének kikérése, bevonása a szakmai munkákba.

Véleményem szerint a konferencia egy napjainkban rendkívül aktuális témát bocsát szakmai vitára. A populizmus kérdéskörének nehézségeire mutat rá az a tény, hogy nincs egységes fogalma. De hogyan is beszélhetnénk egységes definícióról, ha a jog különböző területein jelenik meg (ami önmagában még nem volna baj), s a tartalma minden egyes terület sajátosságai szerint változik, és e folyton mozgó jelentéstartalom ráadásul kibővül az ugyanazon a területen tevékenykedő elméleti és gyakorlati jogalkalmazók eltérő szempontjaival.

Mindeme tényezők összessége indokolja az ilyen és hasonló szakmai konferenciák megrendezését, valamint a populizmus körüli diskurzus napirenden tartását, tekintettel arra, hogy a populizmus mindenkit érint.